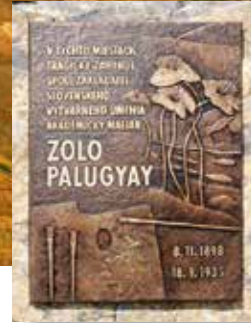

Dvakrát „Štefánička“

Tohtoročný september sa na Chate M. R. Štefánika pod Ďumbierom niesol aj v znamení dvoch významných udalostí. Začiatkom septembra odhalili pamätnú tabuľu tragicky zosnulého umelca Zola Palugyaya. Koncom mesiaca sa zase uskutočnilo stretnutie pri príležitosti 90. výročia fungovania chaty.

text a foto: Peter Urban a Dušan Valúch

ktorý za Miestny odbor Matice slovenskej v Brezne realizovala Ivana Kružliaková a za Horehronské múzeum v Brezne Ivica Krištofová. Partnermi projektu boli Múzeum Janka Kráľa v Liptovskom Mikuláši, Banskobystrický samosprávny kraj, Oblastné organizácie cestovného ruchu Liptov a Klaster Horehronie.

V jubilejnom roku 2018, pri príležitosti 120. výročia umelcovho narodenia, pripravilo Horehronské múzeum (v jeho priestoroch vystavoval Zola Palugyay s Milošom A. Bazovským poslednýkrát v roku 1935) na letnú turistickú sezónu výstavu jeho diel Z posolstva Zola Palugyaya, na ktorej

▲ Chata M. R. Štefánika z Kráľičky a pamätná tabuľa Zola Palugyaya

▼ Mužská spevácka skupina Krnohári z Brezna

Prvá akcia sa uskutočnila v sobotu 8. septembra 2018, keď v blízkosti chaty odhalili pamätnú tabuľu Zolovi Palugyayovi (1898 – 1935), jednému z najvýznamnejších predstaviteľov modernej slovenskej maľby, grafiky a kresby, ktorý neďaleko chaty tragicky zahynul. Podvečer 17. septembra 1935 prišiel na chatu „zvečňovať krásu divých končiarov a hlbokých dolín Nízkyh Tatier“. Nasledujúci deň za nepriaznivého hmlistého počasia z chaty odišiel a odvtedy bol nezvestný. Umelcovo zmiznutie vyvolalo rozličné dohady a špekulácie. Až v júli 1936 našiel jeho telo pod skalnatým zrázom Kráľičky, necelých 400 metrov od chaty, pastier oviec Ján Kozák.

Odhalenie tabule bolo vyvrcholením trojročného projektu Pocta Palugyayovi,

uviedli do života rovnomennú publikáciu z pera popredného výtvarného teoretika a znalca umelcovho diela profesora Ludovíta Petráskeho.

Pretože osobnosť Zola Palugyaya spája Liptov (narodil sa v Bodíciach) a Horehronie (zahynul neďaleko Chaty M. R. Štefánika), podujatie sa konalo ako spoločné stretnutie Brezňanov a Liptákov. Na chatu prišli v hojnom počte z oboch strán pohoria a na poľudnie sa zhromaždili pred tabuľou, ktorá je umiestnená na skalnej rímse neďaleko chaty, je dobre viditeľná z turistického chodníka. Autor jej vizuálu i modelu Karol Ličko, úspešný autor viacerých grafických návrhov pamätných mincí a medailí, sa inšpiroval motívom Palugyayovho obrazu Krajina s kvetmi – Nirvána z roku 1930.

Pozdrav od vnučky a vnuka Zola Palugyaya odovzdal prítomným rodinný priateľ Vladimír Húška. Po príhovoroch zástupcov oboch miest i organizátorov podujatia (Miestneho odboru Matice slovenskej v Brezne, Horehronského múzea v Brezne a Múzea Janka Kráľa v Liptovskom Mikuláši) odhalili tabuľu Martin Weiss a Janka Šuníková, dcéra Jána Weissa. Obaja bratia ešte v roku 2008 spracovali zámer vyhotovenia a inštalácie pamätnej tabule. Podujatie obohatila vystúpením mužská spevácka skupina Krnohári z Brezna, ženská spevácka skupina z FS Bukovinka z Bravčova, Milan Stromko a Ján Svetlan Majerčík z Liptovského Mikuláša. Účastníci dostali publikáciu Posolstvo Zola Palugyaya a magnetku venovanú tejto príležitosti.

Vo vestibule chaty bol nainštalovaný aj informačný panel o živote a diele maliara, ktorý neďaleko nej našiel svoju smrť.

V sobotu 22. septembra bolo na chate opäť rušno. Konala sa tu malá, neformálna slávnosť na počesť toho, že Chata M. R. Štefánika už 90 rokov funguje na hrebni Nízkyh Tatier ako spoľahlivý azyl turistov.

Chatár Igor Fabrícus so svojim kolektívom pripravili pohostenie z regionálnych špecialít, aby si aj takto uctili niekoľko desiatok hostí, ktorí v ten deň napriek zhoršenému počasiu prišli zavinšovať chate k okrúhlemu jubileu. Za Klub slovenských turistov, majiteľa chaty, sa na oslave zúčastnila delegácia výkonného výboru na čele s predsedom

KST Petrom Dragúňom, ktorého sprevádzali Vlado Gábriš, Jozef Polomský, Miroslav Herchl a Dušan Valúch. Miroslav Herchl vo svojom príhovore zrekapituloval históriu chaty od roku 1928 po súčasnosť. Po ňom sa prítomným krátko prihovorili domáci chatár Igor Fabrícus a RNDr. Ľuboš Čillag, riaditeľ správy NAPANT-u. Plaketu KST, udelenú k výročiu, odovzdal Peter Dragúň šiestim ľuďom, ktorí sa v posledných rokoch najviac zaslúžili o to, že chata je napriek úctyhodnému veku stále v dobrej kondícii – staviteľovi Pavlovi Giertlovi (BIPA), Miroslavovi Komzaloovi (Rheinzing SK, s. r. o.), Jaroslavovi Murinovi (EKOCLIM), Igorovi Fabríciovi (chatárom je tu od roku 1991!), Anne Krištofovej a Miroslavovi Herchlovi. O dobrú náladu sa starali muzikanti ľudovej hudby Náтура z Čierneho Balogu, prítomných potešil aj suvenírom – magnetka chaty s motívom jubilea.

Stretnutie na chate však nebolo iba nostalgickým pohľadom do minulosti. V predvečer slávnosti sa zástupcovia KST v prítomnosti chatára stretli s architektom Karolom Ličkom pri dôležitej diskusii o priestorových, technických a finančných limitoch plánovaného rozširovania kuchyne a jedálne. Cieľom je, aby aj v ďalších rokoch dokázala chata kapacitne uspokojiť všetkých návštevníkov, a to aj v hlavnej sezóne, čo terajší stav už celkom nezaručuje. ●

▲ Magnetka k 90. výročiu fungovania chaty

▼ Pohostenie na chate

Lesníckym chodníkom Jozefa Dekreta Matejovie

V sobotu 20. októbra 2018 sa už po piatykrát stretol turistický chodník s lesníckym, aby aj takto symbolicky spojil všetkých, ktorí majú radi les, či už sa oň s láskou starajú, alebo v ňom hľadajú pokoj a oddych.

Podujatie s menom veľikána lesníckej histórie Dekreta Matejovie sa v tomto roku vrátilo do jeho rodiska v čiernobalockých lesoch. Jeho súčasťou bola malá lesná slávnosť – vyhlásenie 50. významného lesníckeho miesta, ktorým sa stala Národná prírodná rezervácia Dobročský prales. Pripravená 15-kilometrová túra previedla návštevníkov z Tlstého javora ku hranici jadra Dobročského pralesa a špeciálne na túto príležitosť pripravenou trasou až do Lesníckeho skanzenu vo Vydrovskej doline. Takmer 400 účastníkov si počas turistickej prechádzky vychutnávalo úplnú jesennú idylku, množstvo krásnych výhľadov zaliatych slnkom, zážitkov obohatených sprievodným slovom domácich lesníkov, ochranárov Chránenej krajiny Poľana či regionálnych turistov a priateľskú pohodu.

Lesnícke a drevárske múzeum ako koordinátor a garant podujatia vyjadruje poďakovanie za podporu a spoluprácu Klubu slovenských turistov, CHKO Poľana, občianskemu združeniu Vydra, obci Čierny Balog a najmä kolegom z Odštepného závodu Čierny Balog.

Lesu a turistike zdar!

Miriám Turayová, Lesnícke a drevárske múzeum, Zvolen

100 rokov ČSR – 100 rokov spolu – 100 rokov v pohybe

V sobotu 20. októbra sa na Masarykovej chate na Beskyde pri obnovenom Stĺpe česko-slovenskej vzájomnosti na česko-slovenskej hranici uskutočnilo symbolické stretnutie turistov a priateľov turistiky z Česka (Moravy) a Slovenska. Podujatie spolu pripravili KST Čadca, KČT Trinec, obec Bílá (ČR), Makov (SR) a majitelia Masarykovej chaty. Slávnostný program otvorilo asi 200 prítomných turistov spevom českej a slovenskej hymny. Po krátkych príhovoroch organizátorov a hostí z vedenia KČT a KST a po odovzdaní čestných ocenení bola zapálená Vatra vzájomnosti. Striedavo znel slovenský a český folklór, panovala družná nálada, presne podľa hesla na Stĺpe vzájomnosti: Poznajme sa, budme priatelia. Účastníci si mohli na pamiatku zakúpiť jubilejnú magnetku k storočnici ČSR.

(DV)

10. stretnutie priaznivcov KST v Sedle Tunel

Hlavný organizátor jubilejného desiateho ročníka KST Lokomotíva Banská Bystrica vybral pre miesto stretnutia zaujímavú lokalitu v Kremnických vrchoch – mimoúrovňovú križovátku turistických značených ciest v sedle Tunel. Významnou historickou i technickou pamiatkou je samotný tunel, ktorý bol v roku 2016 opätovne (a tentoraz veľmi solídne a odborne) zrekonštruovaný, čo umožnilo obnovu žltej turistickej trasy cez Tunel a červenej trasy Cesty hrdinov SNP, ktorá vedie Kremnickými vrchmi cez sedlo Tunel (ponad Tunel).

V sobotu 15. septembra sa v sedle stretlo takmer 150 účastníkov 10. stretnutia priaznivcov KST. História Tunela a jeho význam pre pešiu i lyžiarsku turistiku pripomenul dlhoročný predseda KST Lokomotíva Dušan Kaliský. Nasledovalo ocenenie tých, ktorí sa organizačne najviac pričínili o úspešné zavŕšenie diela. Predseda sekcie pešej turistiky Jindřich Racek odovzdal Pamätne plakety KST Dušanovi Roobovi, vedúcemu Banského múzea v Kremnici, za zabezpečenie materiálu a techniky

▲ Privítanie účastníkov podujatia

▼ Odovzdávanie štafety turistom z Turca

a za odbornú realizáciu obnovy Tunela a mimoúrovňovej križovátky TZT; Dušanovi Kaliskému za iniciovanie obnovy a spoluorganizovanie prác pri obnove; Ivete Ceferovej, zástupkyňi primátora mesta Kremnica, a Ladislavovi Surovčíkovi, starostovi obce Tajov, za zabezpečenie finančných prostriedkov a legislatívne a organizačné zabezpečenie prác a Eve Škutovej, predsedníčke sekcie značenia KST, za odbornú značkársku prácu pri vytvorení mimoúrovňovej križovátky.

Na záver Dušan Kaliský odovzdal štafetu so stuhou podpredsedovi KST Turie Benediktovi Kováčovi, ktorý všetkých pozval do obce Turie v podhorí Lúčanskej Malej Fatry na nasledujúce 11. stretnutie priaznivcov KST 21. 9. 2019 s výstupom na Čipčie.

Dušan Kaliský

KST získal štatút národnej športovej organizácie

Začiatkom októbra 2018, po dvojročnom úsilí vyhovieť ustanoveniam Zákona o športe, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR uznalo Klub slovenských turistov za národnú športovú organizáciu (NŠO). Získanie osvedčenia o uznaní za NŠO znamená pre KST udržanie sa medzi tzv. oprávnenými žiadateľmi o štátne dotácie a zároveň splnenie podmienky na to, aby si KST udržal možnosť školiť inštruktórov (v spolupráci s telovýchovnými fakultami) aj po vypršaní platnosti akreditácie systému vzdelávania inštruktórov v júni 2019.

(DV)

Pozvánka na 52. zimný zraz KST a stretnutie TOM

Pretože vo vlastných radoch KST sa nenašiel organizátor zimného zrazu na rok 2019, využijeme dobré vzťahy a ochotu našich partnerov v Klube českých turistov a pripojíme sa k ich zimnému zrazu. Spoločné podujatie 16. český zimný sraz turistů a zároveň 52. zimný zraz turistov KST a stretnutie TOM sa uskutoční 14. až 17. februára 2019 v Polici nad Metují v Česku. Všetky informácie, kde sa treba prihlásiť, program, poplatky, ubytovanie atď. nájdete v zrazovom spravodaji na www.kst.sk. Organizátori chystajú atraktívne lyžiarske trasy, veríme, že budú dobré snehové podmienky. Ani v prípade nepriaznivej počasia však nuda nehrozí. Presvedčí vás o tom upútavka, ktorú sme dostali od organizátorov. Ako malý tréning na české jazykové prostredie ponechávame text v pôvodnom znení ☺.

(ď)

Police nad Metují, brána do skalných mestí!

Malebné mestečko Police nad Metují lze nazvať branou do skalných mestí Chráněné krajinné oblasti Broumovsko, no je také mestom muzeí – je zde unikátní Muzeum papírových modelů, Muzeum stavebnice Merkur a Muzeum města.

V Muzeu papírových modelů, jediném svého druhu v Čechách i střední Evropě, uvidíte celý svět z papíru. Navštívte místo, kde papír ožívá. Tisíce hodin lidské práce, umu a trpělivosti návštěvníky v expozici vtahují do světa dokonalých iluzí. Architektura, kolová a vojenská technika, letadla, lodě, kosmická technika nebo minimodely – téměř 2 000 exponátů od českých i zahraničních autorů nadchnou děti i dospělé. Další muzeum je věnováno slavné stavebnici Merkur, která v Polici nad Metují vznikla. Uvidíte zde nejstarší stavebnici z roku 1920, Eiffelovu věž i celé Ocelové město, inspirované románem Julese Verna, ukázky robotiky a mechatroniky. Skrátka, něco zejména pro kluky bez rozdílu věku. Nuda nehrozí ani v Muzeu města Police nad Metují, jehož součástí je muzeum zimních sportů. Seznámíte se zde s historií lyžování a skoků na lyžích v Machově, Hronově a Polici nad Metují, s dlouhou tradicí výroby bruslí, lyží a hokejek v regionu, připomenete si významné sportovce. Samostatnou expozicí je stará škola z roku 1785, tzv. Dřevěnka, v jejímž přízemí jsou nainstalovány ukázky dobových školních tříd a v patře replika bytu z počátku 20. století.

Skalní města CHKO Broumovsko, to je svět bizarních skalních útvarů a labyrintů, hlubokých roklí i dalekých výhledů. V blízkosti

Police se nachází stolová hora Ostaš a hřeben Broumovských stěn, všechno propojeno sítí dobře značených turistických tras a cyklotras. V Broumovských stěnách si vychutnáte krásy přírody a výhledy ze skalních vyhlídek. Oblíbeným cílem je Hvězda, chata a barokní kamenná kaple s vyhlídkovým ochozem na hřebeni

Stěn. Hvězda je také mnoho let místem konání Zimního táborenia.

Police nad Metují může být výchozím bodem výletů do dalších zajímavých míst, jako jsou klášter a dřevěný kostel v Broumově, zámky v Náchodě, Novém Městě a Ratibořicích, pohraniční opevnění, bývalé podzemní továrny v Polsku, Mlýn Dřevíček s ukázkou práce mlynáře a s funkčními stroji a tak dále. Kdo přijede, rozhodne nebude litovat. Přátelé, těšíme se na Vás!

Petr Scholz a Otakar Boura

Vinné hostilo 40. zraz cykloturistov KST

Vyššie desaťročie uplynulo od stretnutia turistov na bicykli v michalovskom regióne, ktorého grantom vtedy bol najstarší michalovský Klub slovenských turistov Turista. V roku 2007 sa v obci Klokočov na brehu Zemplínskej Širavy konal 29. cyklozraz KST. Len kúsok od Klokočova, do obce Vinné pritiahli nadšenci z agilného miestneho cykloklubu KST Brzda tohoročný jubilejný 40. zraz cykloturistov. Na účastníkov tu čakali štyri cyklotrasy a dve pešie trasy rôznej dĺžky a náročnosti, krásne slnečné počasie a pohostinnosť domácich, ktorým srdečne blahoželáme k vydarenému podujatiu. Počet účastníkov cyklozrazu z roka na rok stúpa, škoda len, že tomu nezodpovedá aj záujem organizátorov. Zrazovú štafetu nemal kto prevziať, no veríme, že cyklozraz v budúcom roku bude, i keď v tejto chvíli ešte nie je jasné kde.

Anton Hasák